

Frösåkers Hembygdsförening Östhammar

Medlemsblad 2019

Pris: 80 kr

Innehållsförteckning:

Ordförande har ordet

Planerade aktiviteter 2019

Årsbokslut för Frösåkers Hembygdsförening

Silverutställningen

Östhammarsfotografer

Stormen Alfrida

Rysshärjningen 1719

Östhammar i bild

Östhammars Tidning

Östhammar 1880, artikel från Östhammars Tidning

Verksamhetsberättelse 2018

Föredragningslista årsmötet 2019

*Fotografiet på framsidan är Östhammars äldsta tillverkade silverföremål.
Nattvardskalken från 1691, som finns i Danderyds kyrka.*

Ordförande har ordet

Verksamhetsåret 2018 har varit arbetsintensivt, lärorikt och spännande. Styrelsen har även detta år varit en duktig, kunnig och trevlig grupp som har varit ett gott stöd i verksamheten och för mig i min roll som ordförande.

Ett stort tack till alla övriga medlemmar utan vars insatser vi inte kunnat genomföra våra ambitioner. Detta stöd kommer fortsatt behöva öka.

Vi har under året haft många kontakter utanför vår förening gällande hembygds- och fornminnesfrågor. Bland annat med Östhammars kommun då det gäller Edlunds fotografier och material samt planering inför Östhammar 650 år. Vi har även haft kontakter med Upplands fornminnesförening, hembygdsföreningar samt Visit Roslagen.

En kontaktväg är vår närvaro på Facebook som gillas av många och där vi når en yngre publik vi annars inte skulle nå. Även hemsidan är nu uppdaterad och fräsch. Där kan man nu hitta delar av Östhammars Tidning digitalt.

En bok ”Jubileumsskrift Östhammar 650 år” har producerats och tryckts i 1 200 exemplar. Boken har delats ut gratis till alla intresserade och den har funnits tillgänglig på ett antal platser under året. Boken har rönt stor uppskattning och många som tagit del av den lovordar initiativet att ge ut en jubileumsbok.

Traditionell Gökotta på Kristi himmelfärdsdag genomfördes vid Ytternuttö i en tämligen svårvandrad terräng. Vi fick inte höra göken men såg spår av bäver i Olandsån. Nyligen fällda aspar och andra tecken på bävrarnas arbete kunde beskådas. En trogen liten skara hade en fin morgon tillsammans.

Nationaldagsfirande 6 juni genomfördes traditionsmässigt. Efter musik och välkomsthälsning talade Anna Nylén, lärare på Frösåkerskolan, på temat rättigheter i en demokrati. Många hade kommit för att fira nationaldagen. Åter var vädret på vår sida och många gladdes när högtidligt fanborgen i täten för musikkåren Al Fine med flera som slöt upp kom marscherande från torget. Även i år samarrangerades dagen med Östhammars kommun som hälsade nya svenskar välkomna med utdelande av medborgardiplom. Musiken underhöll, kaffe serverades och evenemanget avslutades med vår nationalsång. Sådana högtidsdagar bidrar till att förmedla att Sverige är fantastiskt.

Föreningens hemvändardag fick i år ställas in på grund av regn. Tråkigt, men vi kommer igen.

Under året har en hel del byggnadsunderhåll genomförts, bland annat har Svarvarboden fått nytt tak genom våra medlemmars förtjänstfulla arbete. För att våra många hus ska hållas i gott skick kommer flera insatser att behövas. Under 2019 planeras bland annat målningskampanjer.

Under sommaren, fem veckor fredag till söndag, har Hembygdsgården varit öppen med möjlighet att fika och se våra samlingar. Att kunna visa vår fina hembygdsgård och våra

finna samlingar är en av våra viktigaste aktiviteter. Ett stort tack till de som ställt upp för att göra detta möjligt. Men trots den fina sommaren hade vi otur med vädret vid flera helger och fick därmed begränsat antal besökare.

Försöket att ha kvällsöppet med visning gav en del nya medlemmar.

Föreningen har vid fyra tillfällen fixat kaffe och hållit föredrag på äldreboendet Edsvägen 16 om kända personer och gamla miljöer i Östhammar med omnejd.

Jubileumsutställning *Östhammar 650 år*, har genomförts på SKB- lokalen med lyckat resultat. Östhammars fotohistoria och föremål från våra samlingar förevisades och beundrades. Många intresserade besökare kom och frågor ställdes om bland annat de många kvinnliga fotografierna i Östhammar under sent 1800 och tidigt 1900-tal samt om utställningsföremålen.

En utställning om Östhammars hantverk, ”Silver - Guld värt för Östhammar”, genomfördes under fyra veckor. Av de 17 i Östhammar registrerade mästarna förevisades material av 15 mästare. En del helt unika föremål ingick, bland annat en nattvardskalk från 1691 som Danderyds församling och länsstyrelsen i Stockholm vänligen lånat ut. Montrar till utställningen, som blev en succé med nära 1000 besökare, hyrdes in från Norrtälje. Ett särskilt tack för bidrag riktas till Agne Andersson, Per Wallin och SKB.

Digitalisering av Östhammars Tidning har i olika former fortgått under året. Åter har vi i samverkan med kommun och arbetsförmedling kunna anställa arbetskraft för det fortsatta arbetet. Publicering på vår hemsida av ett antal årgångar gör detta åtkomligt.

Dialog har skett med kommunen om hur materialet skall publiceras för allmänheten. Denna dialog pågår, men är ännu inte klar. Förhoppningen är att materialet skall kunna presenteras och göras allmänt tillgängligt under 2019 via biblioteket.

Ett omfattande inventeringsarbete har genomförts av föremål och dokumentation. Denna inventering synliggör att våra samlingar är omfattande. Med sakkunnig hjälp av Lars Göran Berg har en aktuell datoriserad inventarielista skapats. Arbetet ska slutföras under 2019. En framtida organisation för inventering med fler deltagare är önskvärt.

Östhammars Fotohistoria är ett projekt föreningen driver. Delar har under 2018 färdigställts och kan nu ses i vårt museum.

Vårt fina Lindmansur som står i Löflingska gården, värt att beundra, *går nu som klockan*. Föremål har under året sänkts till föreningen av många föreningsvänner, tack till alla givare.

Jag vill som avslutning rikta ett stort tack till alla ideella krafter som bidragit och stöttat och gör vår verksamhet möjlig.

Tack

Planerade aktiviteter 2019

28 februari (torsdag) kl. 18.00

Årsmöte i SKB:s lokal
Norra Tullportsgatan Östhammar.

6 - 7 maj (mån-tis) från kl. 9.00

Städdagar inom- och utomhus vid
Hembygdsgården.

6 juni (torsdag)

Sveriges Nationaldag firas traditionsenligt
vid Hembygdsgården.

Juni och augusti Utställning

”Rysshärjningarna 1719” SKB:s lokal

22 juni Midsommardagen

Ekumenisk friluftsgudstjänst
vid hembygdsgården

28 juli (söndag) kl. 13.00 – ca 16.00

Hemvändardagen

Öppet museum fredag-söndag kl. 13-16

5–7 juli, 12–14 juli, 19–21 juli, 26–27 juli,
2–8 augusti

28 augusti och 4 september (onsdagar)

18.00 Temavisning av hembygdsgården

September Utställning

”Östhammars speglar” SKB:s lokal

15 september (söndag) kl. 12.00 – ca 15.00

Fornminnesexkursion

Rundtur till fornminnen i Östhammars
närrområde

Ytterligare information kommer i
Annons Nytt och på föreningens hemsida
www.hembygd.se/frosaker

Årsbokslut 2018-12-31

Intäkter	Kronor
Medlemsavgifter	41 700
Servering, lotter mm	9 000
Försäljning. Lundkvistboken	5 100
Östhammar 650 år	52 500
Reservuppl. Didricssonska	40 000
Projekt Östhammars Tidning	19 200
Övriga intäkter, bidrag, gåvor	3 700
Summa intäkter	171 200

Kostnader	Kronor
Didricssonska loftboden	39 600
Medlemsbladet	24 400
Östhammar 650 år	59 000
Utställningar	9 100
Elkostnader	19 700
VA-avgifter	5 400
Annonser	6 700
Kontorskostnader, porto	900
Försäkringspremier	2 900
Projekt Östhammars tidning	23 300
Bankkostnader	1 100
Övriga kostnader	2 300
Summa kostnader	194 400

Årets resultat - 23 200

Eget kapital

Ingående balans 327 400
Årets resultat - 23 200

Utgående balans 304 200

Medlemsavgiften för 2019 är

150 kr / enskild

250 kr / familj

Plusgiro 491 86 29-9

Var god ange medlemsnummer eller
namn och adress på inbetalningskortet.

Silverutställningen september 2018

I hembygdsföreningen har vi ofta diskuterat gammalt hantverk och hantverkare i Östhammar. När vi för några år sedan öppnade vårt bankfack fann vi tre silverskedar skänkta av Sara Lundqvist. Vi hittade även två guldringar skänkta av Göta Forslund, de var hennes föräldrars vigselringar och är unika gåvor. Vi förde resonemang om dessa silverföremål, önskan uttrycktes att få mer kunskap om Östhammars silversmeder från vilka vi har verktyg i våra samlingar. Verktygen är skänkta av urmakare Anders Andersson och har tillhört silversmeden Elias Ferdinand Grönqvist och hans far och farfar. Då det uppenbarligen fanns ett uppdämt behov av ökad kunskap i ämnet togs ett föredrag om Östhammars guld- och silversmedmästare fram. Detta föredrag har i olika varianter föredragits vid ett tiotal tillfällen, bland annat på Konstnärsföreningen.

Mot denna bakgrund beslöts 2017 tillsammans med SKB och konstnärföreningen att 2018 års samlingsutställning skulle handla om Östhammars Silver.

Samlingens utställnings namn skulle vara ” SILVER - Guld värt för Östhammar ”.

Konstnärsföreningen målade under hösten och våren tavlor med inriktning på silver och silverföremål som bidrag till utställningen. Vi i hembygdsföreningen förberedde oss på hur en utställning skulle organiseras. Utställningen skulle ge en presentation av de i Östhammar 17 registrerade och verkande guld- och silversmederna från 1660 till 1860-talet.

Flera av oss i styrelsen hade besökt silverutställningen i Norrtälje 2017 om Norrtäljemästarna och förundrat oss över den fina exposé som där gavs.

Vi besökte även Danderyds kyrka där Östhammars äldsta tillverkade silverföremål - en nattvardskalk från 1691 och en oblatask från 1729 - finns att beskåda. Detta besök inspirerade till att kunna visa upp dessa unika föremål i Östhammar.

Vid ett möte med personer knutna till Norrtäljes Roslagsmuseum och Torsten Nordströms museum fick vi värdefulla kontakter som visade sig mycket viktiga för att organisera en utställning. Särskilt tack till intendent Per Wallin.

Under planeringen förde jag fram att de silversmeder som under många år haft - och fortfarande har - kurs i Östhammar skulle kunna ställa ut föremål ur sin produktion. Eva Söderblom, Ingrid Lindfors, Jan Norstedt och undertecknad fyllde två montrar. Detta som kontrast till de gamla mästarnas olika objekt.

Efter dessa förberedelser gick vi till verket.

Utställningsmontrar hyrdes av norrtäljemuséerna, kontakter togs med Danderyds kyrka och länsstyrelsen i Stockholms län om att få låna de två Östhammarsföremålen - nattvardskalken och oblatasken. En omfattande skriftlig och muntlig konversation vidtog. Med vänlig hjälp av kyrkan och tillmötesgående av länsstyrelsen kunde ett tillstånd utfärdas att få flytta föremålen till Östhammar under en begränsad tid. Flera restriktioner gavs och krav ställdes i tillståndet. Bland annat att ha nattlig förvaring av föremålen i klass 4- kassaskåp och alltid ha bemanning i utställningslokalen under öppettiden. Dessa föremål kom att bli några av utställningens höjdpunkter då de var tämligen okända för Östhammars befolkning.

Ett annat spännande föremål var en guldbrosch från 1862 av Elias Ferdinand Grönqvist, hans gesällstycke tillverkat under tiden som gesäll hos Möllenberg i Stockholm, men stämplat i Östhammar. Detta föremål har under lång tid gäckt oss i föreningen då det har omtalats i äldre dokumentation vid flera tillfällen. Nu fick vi låna det av ägaren, som är släkt med Rikard Hagberg och hans fru (född Grönqvist).

När nu alla förberedelser var klara och utställningsmontrarna hämtats från Norrtälje började vi i SKB:s utställningslokaler med arrangerande och organiserande av materialet vi huvudsakligen lånat ihop från medlemmar i hembygdsföreningen. Objekten skulle beskrivas och mästare presenteras. En skojig grej under utställningen var ett knippe silverskedar av Ferdinand Grönqvist. Knippet låg i en av montrarna och besökarna skulle gissa antalet skedar, priset var en 1800-tals silversked. Utlottning gjordes vid två tillfällen, vinnare blev Ragnhild Sjögren och Agnes Jansson.

Tavlorna som medlemmar i konstföreningens målat sattes upp runt om i utställningslokalen med många olika motiv och kompositioner. En uggle gjuten i silver av Staffan Strand ställdes också ut för beskådan.

Så var det dags för vernissage med kommunalrådet Spangenberg som invigningstalare. Han berömde SKB för att upplåta lokaler för denna typ av aktivitet och förundrade sig över den

rika historia av hantverk från Östhammar som utställningen representerade. Ett värdigt bidrag till Östhammars 650-års jubileum, noterade han.

Många besökare kom och flera konstaterade tacksamt att man kunde få en katalog över utställningen helt gratis. Katalogen hade framställts av ett manus från hembygdsföreningen och tryckts av SKB och var ett bra uppslagsverk för besökarna.

Även en 650-års jubileumsbok som hembygdsföreningen framställt delades ut till besökarna - ett uppskattat inslag.

Noteras kan en kommentar lämnad av Stockholms auktionsverks Tomas Persson: ”Jag trodde inte att denna mängd och variation av material kunde uppbringas i en liten stad som Östhammar ”.

Under de fyra veckor som utställningen var öppen var det många som kom med frågor och tog med egna föremål. Besökarna ville ha hjälp att identifiera stämplar, ålder och mästare och bedöma värden på alltifrån skedar till stora bröllopsbägare. Tror att föreningen bidrog till att lösa en del mysterier.

Under utställningsperioden kom över 1000 besökare och utställningen fick omdömet att vara en stor succés och vara sommarens höjdpunkt. Detta resultat kan knytas till att utställningslokalen finns mitt i Östhammar och annonseringen var vägvinnande samt att ämnet är av intresse för många.

//Karl-Fredrik Ingemarsson

Stormen Alfrida 2 januari 2019

Hembygdsgården med sin fina park drabbades också av stormen som drog över oss i Roslagen på natten den 1 januari och förmiddagen den 2 januari.

Det var med spänning jag gav mig dit den femte efter att tagit reda på en nedblåst gran vid min tomtgräns. Jag mötte ett kaos med kullfallna träd och högar av ris.

”Katastrof” skrev jag i ett första meddelande till styrelsen. Efter att ha kommit över första chocken och när jag gått runt hela området kunde jag med viss tillfredsställelse konstatera att inga hus blivit skadade. De kullfallna träden låg parallellt med husen som om någon högre makt dirigerat dessa.

Nu har post-Bosse Eriksson och undertecknad gjort en första insats med motorsågarna, men det kommer att ta lång tid att återställa markytorna.

Tur i oturen var att vi redan fått en ny 16 meters flaggstång från kommunen då den befintliga nu är i tre delar.

Söndag två i röjningsarbetet efter stormen kom Lennart Ekström med sin skogsanpassade traktor, o hej vad det nu gick lätt att ta hand om de tyngre tallarna. Lennart är ju en erfaren skogsman och vet och kan hur fällning och röjning går till.

Nu är det hopp att vi får ordning på detta moras och i vår kan snygga till markytorna.

//Karl-Fredrik Ingemarsson

Utställningen Östhammars fotografer på 1800 -och 1900 talet

Under sommaren 2018 hade föreningen, som del av och bidrag till jubileet Östhammar 650 år, samlat material till en utställning om Östhammars fotohistoria.

Vi har länge diskuterat att uppmärksamma alla kvinnliga fotografer som funnits i staden under sent 1800-tal och första delen av 1900-talet.

Utställningen kompletterades med en del fina objekt från våra samlingar.

Även gamla Östhammarstidningar visades som en del i projektet att digitalisera hela utgivningen av ÖT från 1886–1966 för att säkra dessa för framtiden.

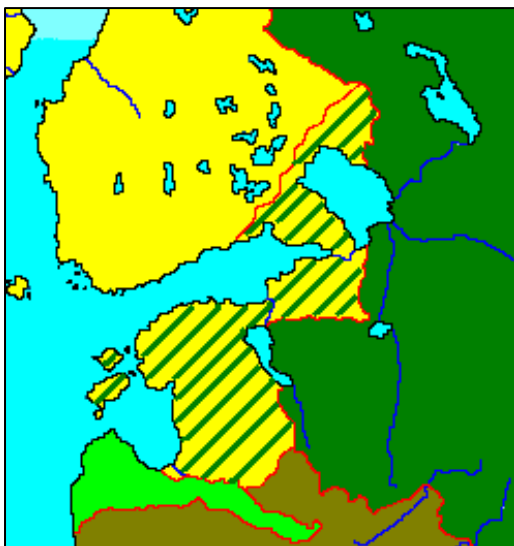

//Karl-Fredrik Ingemarsson

Rysshärjningarna juli 1719, hela Östhammar brändes till grunden för 300 år sedan

Sverige som stormakt hade under 1600-talet inringat hela Östersjön. Det gjorde våra grannar Ryssland, Polen och Danmark ilska och de ville få detta förhållande ändrat.

Efter olika krigsinsatser med svenska framgångar under Karl XII:s första år vid makten, som till exempel Narva 1700, vänder krigslyckan vid Poltava 1709. Karl XII förlorade nästa hela ockupationsarmén vid Poltava då stora delar kapitulerade inför den ryska övermakten och internerades i Sibirien.

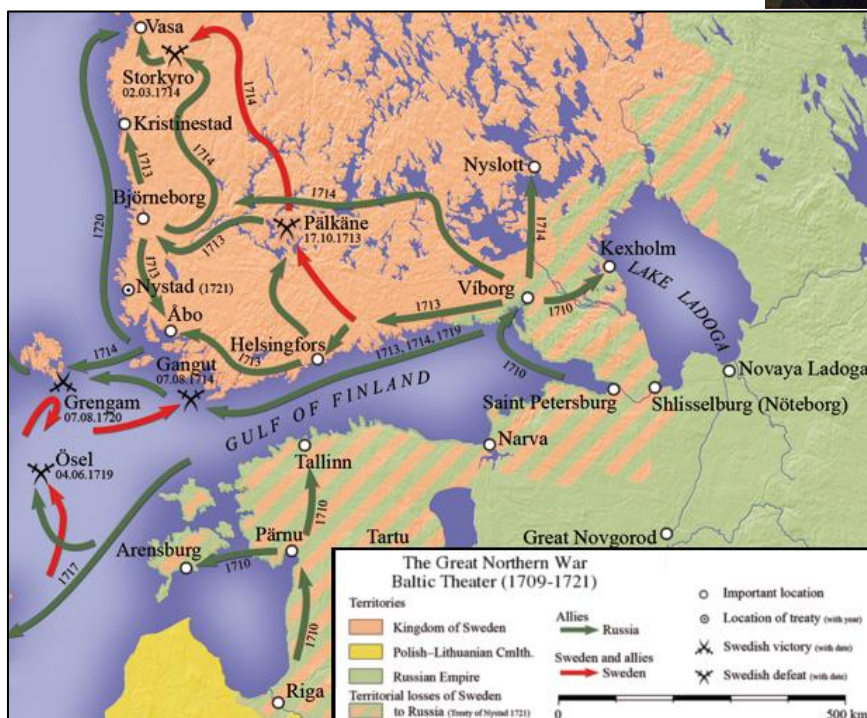
Ryssland hade efter olika krigsinsatser i början på 1700-talet, då svenska armén var upptagen i Polen och Danmark, successivt erövrat baltiska områden samt östra Finland inklusive Karelen och Ingermanland 1707–14. Med segern vid Poltava hade tsaren en stark position i relationen till Sverige. Peter den store föreslog 1714 en fred med hårda villkor. Denna fred ville inte Karl XII gå med på utan försökte förhala fredsförhandlingarna.

Efter segern för Ryssland 1709 i Poltava, öppnade åter Danmark och Polen krig med Sverige.

För att sätta tryck bakom fredsförslaget utrustade tsar Peter en galärflotta som kunde komma in långt i kustområden och där ställa till förtret och ekonomisk skada.

1714 beordrar han galärflottan att göra tillslag mot finska fastlandet i Finska viken och Åland. General Fjodor Apraskins beordrades att ockupera södra Finland vilket för ryssarna var framgångsrikt.

Ett slag vid Storkyro utanför Vasa mellan svensk-finska armén under ledning av generalen Armfelt och ryska armén under general Fjodor Apraskins avgör fortsättningen av kriget. Den svensk-finska armén blir slagen i grunden.

Hela Ålands befolkning flyr 1714 till Sverige i rädslan för ryssarna. År 1717 går guvernören för Finland, Gustav av Douglas, över till ryssarna. Situationen blir allt mer ansträngd då galärflottan nu uppträder allt mer provokativt utanför svenska kusten med kidnappningar och mindre tillslag.

Redan 1714 tar man till fånga fiskare från Östhammar med omnejd. Borgarna Johan Nilsson Giers och Johan Andersson Giers, tolvmannen Hans Andersson, Harg, ynglingarna Per Larsson, Långalma och Anders Andersson, Grindtorpet Gräsö. Dessa skall hjälpa ryssarna att som lotsar navigera inne i den svenska skärgården.

Fredsförhandlingarna går trögt under ledning av Georg Heinrich von Görtz. Görtz är Karl XII närmaste man och som på kungens order gör allt för att fördröja en uppgörelse i hopp om hjälp från bland annat England. Förhandlingarna sker på Vårdö på Åland.

1719 har tsar Peter ledsnat på denna ovilja till fredsuppgörelse och beordrar sin galärflotta att bränna den svenska kusten från Norrköping till Gävle. Natten till den 11 juli 1719 ligger Ålands hav kavlugnt under en bädd av dimma. Fram genom denna tjocka ror en rysk örlogsflotta med raska tag med kurs mot vattnen utanför Norrtälje. Det är en hel armada, 132 galärer och ett hundratal öppna skärbåtar med inalles 26 000 man ombord. Man medför också kavalleri, kosacker och artilleri.

Peter I av Ryssland

Tsarens order till sina män har varit klar och entydig, härja och bränn. **Härja och bränn allt** som kommer i er väg längs den svenska kusten, städer, byar, gårdar, bruk. Men döda **inte** civilbefolkningen. Gör bara människorna hemlösa. Skyll sedan allt på den svenska regeringen, som **drar ut på tiden** med våra fredsunderhandlingar och som i hemlighet spelar under täcket med engelsmännen.

Det beslöts vid ett krigsråd på Söderarm att amiral Apraksin med huvudflottan skulle fortsätta söderut genom skärgården, medan en mindre styrka skulle förhärja norra Roslagen. Den nordliga eskadern omfattade 21 galärer, 12 skärbåtar och ett antal slupar. Ombord befann sig 5 000 man och en liten kosackstyrka, förmodligen på omkring 30 man.

Befälhavaren var greven och generalmajoren Peter de Lacy. Han var född på Irland och tillhörde en gammal engelsk godsägarfamilj med anor ända från normanderna. Han var i 40-årsåldern och på sätt och vis typisk för de många utländska officerare som hjälpte tsar Peter att bygga upp den nya ryska krigsmakten. De Lacy hade tjänat under franska, polska och österrikiska fanor innan han tog värvning i Ryssland. Han hade också varit med vid Poltava där han blivit sårad.

Fredagen den 17 juli var helgdag, den tredje böndagen. I Östhammar var man medveten om att fienden hade kommit till skärgården, men hade nöjt sig med att ställa ut vakter som utkikar. Några bönder från Börstil höll därför vakt vid Östhammarsfjärden medan stadens invånare gjorde sig redo att gå till gudstjänsten.

Klockan nio på morgonen såg bönderna hur de fientliga galärerna kom vid Bodaudden. När vakterna såg de många ryska fartygen kastade de bössorna och sprang för livet.

Ryssarna kommer till Östhammar i galärer med folk och hästar och angör vid sjötullen. Först kommer fotfolket in i staden och plundrar. Kosacker rider ut på landet, runt staden samt plundrar och antänder hus. Norrskedika och Börstils byar sätts i brand. Börstils kyrka brinner då flagor från brinnande hus antänder det tjärade kyrktaket. Sedan sattes skogen vid Ed i brand av kosackerna. Under tiden plundrades Östhammar systematiskt av landsatta soldater, som också

fångade in 108 av stadsbornas kor.

När kosackerna återvänder antänds Östhammar Stad, som brinner ner till grunden. 83 gårdar samt rådhuset bränns ner - endast kyrkan skonas.

I kyrkan lade de ryska soldaterna beslag på altarklädet, tog ett timglas och mässhakar, klippte bort guldtofsar och lade beslag på allt som verkade vara av något värde.

Efter brandskattningen av Östhammar fortsatte galärerna till Söderön, där man förtöjde och övernattade. Det fanns inga sovplatser för manskapet på galärerna, och man föredrog därför att slå läger i land. Ryssugnar finns som spår efter dessa övernattningar och läger och går att beskåda även idag.

I 41 dagar pågick den ryska härjningen av den svenska kusten. När anfallsvågen var över hade man bränt ner sju städer: Öregrund, Östhammar, Norrtälje, Södertälje, Trosa, Nyköping och Norrköping. Tio stora bruk och en mängd gods och gårdar hade också lagts i aska. 20 000 människor stod husvillå.

I Östhammar tordes inte befolkningen återvända förrän 1721 efter att fredsfördraget i Nystads undertecknats. En långsam återuppbyggnad och återflyttning sker. I kyrkboken från 1731 ser man att barn åter föds i Östhammar. Det måste ha varit svåra tider att åter få sin stad fungerande. 1730 uppförs ett nytt Rådhus, tre väderkvarnar byggs, vattenkvarnen istandsätts och fisket i Ålands hav blomstrar. Som om inte ryssarna vore nog, Öregrunds borgmästare anförde vid riksdagen 1723 att Östhammar som stad skulle upphöra. Förslaget lämnas ohört - 1724 befasts stadsprivilegierna av Kgl. Majt.

Ryssarna återlämnade Finland och Åland 40 dagar efter att freden i Nystad ratificerats. De behöll emellertid landområdena kring Finska viken och Karelen. Här byggde nu tsar Peter upp den nya ryska huvudstaden St. Petersburg på grunden av den gamla svenska staden Nyen.

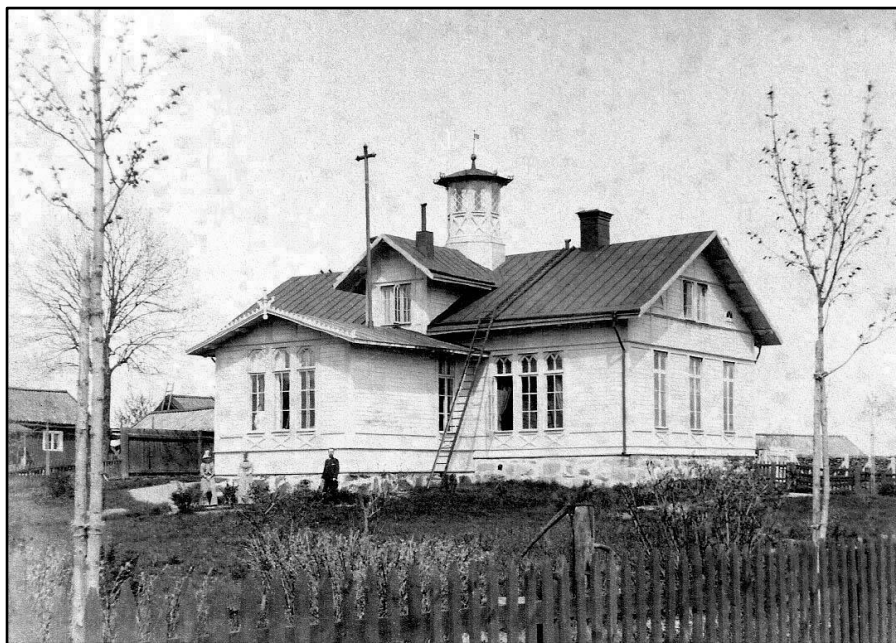
Frösåkers hembygdsförening planerar att göra en utställning i sommar i SKB lokalen tillsammans med konstnärs- och fotoföreningarna med temat "Rysshärjningarna 1719 - 300 år sedan staden brändes".

//Karl-Fredrik Ingemarsson

Östhammar i bild

Här följer ett antal textsatta gamla foton och vykort från Östhammar. Bilderna är uppdelade i avsnitten "Gamla och nya lasarettet" och "Fotografier Skötsner-Edhlund". Materialet är sammanställt av *Torbjörn Forsman*.

Gamla och nya lasarettet

Stadens gamla lasarett låg vid Sjötorget och byggdes 1864. Bilden är troligen från omkring 1870. Lasarettet byggdes till i början på 1890-talet och kom från 1926 att inrymma Stockholms läns Sinnesslöanstalt. Byggnaden revs och ersattes av bostadshus i början av 1980-talet. Fotograf: okänd

Vy mot gamla lasarettet omkring år 1900. Byggnaden fanns kvar in på 1980-talet.

Gamla lasarettet användes fram till 1926, även sedan det nya lasarettet stod klart 1916. På bilden ser vi en vårdsal med patienter och sköterskor i maj 1925. Fotograf Brita Skötsner-Edhlund är på besök och hälsar på damen till höger som sedan två månader är döende i barnsäng. Hennes nyfödda finns här också och hälsar på denna dag. Damen är min mormor Ruth Forslöw, som mirakulöst tillfrisknade och levde ytterligare 69 år. Barnet är hennes äldsta dotter Ingrid (Öhrn), som i nutid upptäckte denna bild på en utställning.

Gamla lasarettet byggdes om till vårdanstalt för mentalt handikappade män år 1916. På bilden ser vi några av patienterna i sina enhetliga kläder i slutet av 1920-talet.

Nya lasarettet invigdes 1916 och rymde ett hundratal vårdplatser. Byggnaden revs omkring 1983 och låg där det idag är parkeringsplats intill nuvarande vårdcentrum. Bilden är ett vykort från slutet av 1920-talet.

Nya lasarettet rymde även bostadsrum för anställda. Här ser vi ett rum som bebos av två sjuksköterskor (okänt vilka de är).

Interiör från en sjuksal med män, omkring 1925.

Interiör från nya lasarettet, en jul i mitten av 1920-talet.

Korridor i nya lasarettet omkring 1925. Byggnaden hade stora och ljusa lokaler med höga fönster och många krukväxter

*Personal och styresmän på nya lasarettet omkring 1920.
Till höger sitter lasarettsläkaren Tonell och bakom honom står bankkamrer Ahlinder.*

Maskerad på nya lasarettet 1936 för insamling av medel för att köpa radioapparat till patienterna.

Pannrum på nya lasarettet omkring 1920. Lasarettet eldades under många år med ved.

Fotografier av Skötsner -Edhlund

Skolhuset invid Drottninggatan byggdes i början av 1880-talet. Bilden togs vid sekelskiftet 1900. 1948 byggdes huset om till tvåvåningshus (Brunnsskolan).

Utsikt från kyrktornet över staden i slutet av 1880-talet. Drottninggatan går till höger i bild. Närmast ser man Folkskolan (senare ombyggd och benämnd Brunnsskolan). Strax intill ser vi Schrams uthus och till vänster Logrens repslagarbana som låg på denna plats under några år.

*Vy från Pålkällan mot kyrkan omkring 1890. Vägen finns ännu kvar intill berget nedanför Hembygds-
gården. Till vänster ser vi Gustaf Logrens repslagarbana som sträckte sig från Schrams gård mot
nuvarande Storbrunnsparken. Repslagarbanan flyttade kort därefter till ny plats på höjden väster
nuvarande Albrektsgatan.*

En sommarbild från 1920-talet visar Sandikavägen i riktning mot Östhammar.

Barnmorskan fru Lilja i sitt hem på Nordanviksgatan på 1920-talet. Barnmorskans man Karl Lambert Lilja var stadsfiskal i staden.

Östhammars Kappmagasin ordnade på 1920-talet kurser där Östhammarsdamer fick lära sig att sy på symaskin. Bilden är tagen i handlare Andréns våning ovanför butiken på Drottninggatan 1.

Gökotta hos familjen Mattsson i Gammelbyn 1911. Missionsförsamlingen samlades hos stadens gästgivare Axel Mattsson. Då var de stora "kvarnhjulshattarna" på modet. Gårdens boningshus finns kvar med nuvarande adress Roslagsvägen 8.

Gästgivare Mattsson kör sällskap i lövad vagn till gökotta i Gammelbyn omkring 1915. Den lille pojken är Stig Sundberg som senare var verksam som handlare i staden.

Gamla Telegrafhuset på 1890-talet. Byggnaden uppfördes ursprungligen som skola omkring 1830. På 1860-talet inrättades här stadens telegraf och på 1890-talet telefonstation. Byggnaden nyttjades till detta ändamål fram till 1936 då Nya Telegrafhuset stod klart vid Rådhusgatan. Huset på bilden stod på tomten bakom nuvarande församlingsgården och revs omkring 1960.

Handlare Emil A Sjulander med söner musicerar omkring 1920. En av Sjulanders nyckelharpor finns på Hembygdsgården.

Bilsta verkstäder vid infarten till staden omkring 1925. De äldsta delarna av huset till höger byggdes 1912. Här tillverkade Gustaf Adolf Jansson cyklar av märket Stabil och senare även tändkulemotorer. 1924 blev firman återförsäljare av Ford och Fordson. Byggnaden till vänster var gjuteri där delar till bland annat tändkulemotorer göts. Huset i mitten rymde på övervåningen en verkstad där busskarosser tillverkades från 1923.

Murare Granqvists villa vid Sjötorget då den var nybyggd omkring 1895. Huset finns ännu kvar och kallas idag Forslundskas Villan efter familjen som ägde fastigheten från 1920-talet och många år framåt. Huset är idag restaurang.

Hargs Folket Hus invigdes 1925. Bilden är tagen vid en fest sommaren 1938. Bland bruksbor ser vi även friherrinnan Elisabeth Beck-Friis, farmor till Hargs nuvarande ägare. Byggnaden brann ned i slutet på 1970-talet.

Östhammars Sportklubbs basar i Societetshuset omkring 1915

Utsikt mot Societetshuset omkring 1910, då tornen var nybyggda. Längst bort till vänster i bild ligger en ångbåt samt vraket briggen "Johannes" som placerats på platsen som vågbrytare (idag brygga).

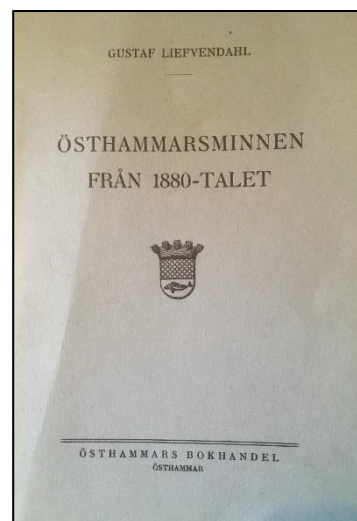
Vy från Krutudden mot staden omkring 1925. Krutudden hade då iordningställts som friluftsområde av stadens IOGT-loge. Först några år senare byggdes bro till Krutudden. Lägg märke till så litet som syns av Terrilören, ofta benämnd Terrudden, där varvet idag är beläget.

Artikel från Östhammars Tidning 1945

Gustafs Liefvendahls minnen och anteckningar var publicerade i Östhammars Tidning 1945. Nedan publiceras de artiklar som var införda i Östhammars Tidning 12 och 21 juli 1945. Det finns ytterligare 3 artiklar 26 juli, 2 och 7 augusti.

Artiklarna finns sammanställda i en bok "Östhammarsminnen från 1880-talet" som gavs ut 1946.

Gustav Liefvendahl är född i Östhammar 6 juni 1876. Hans far var skomakargesällen och stadsarbetaren Matts Liefvendahl född i Östhammar 1854. Gustav hade åtta syskon, alla födda i Harg dit familjen flyttade 1877. De bodde sedan i Östhammar hos svarvare Blom (där tandläkarmottagningen på Drottninggatan finns idag). Från Harg flyttar han till Solna 1894 och därefter till Strängnäs.

Från 1880-talets Östhammar

— Minnen och anteckningar av Gustaf Liefvendahl. —

En gammal f.d. östhammarsbon, bagarmästaren Gustaf Liefvendahl Strängnäs, har upptecknat en del minnen från sin barndom i Östhammar. Skildringen, som ingalunda gör anspråk på att vara av höglitterär natur, har ställts till Östhammars Tidnings förfogande, och vi påbörja i dag införandet av minnena, som vi tro komma att få en både intresserad och tacksam läsekrets.

Gustafs far hade skoaffär på Norra Tullportsgatan

Det är med känsla av att man fyller en uppgift, som man vågar sig på att för allmänheten framlägga sina minnen. Kanske att man därvid kan rädda något av allt det, de under en tidsperiod beröra. Säkert skola många från 1880-talets Östhammar finna nöje i att påminna sig dåtida innebyggare och därvid även samtida tilldragelser. Många människor leva lyckligt på gamla minnen, och jag vill räkna mig till dem.

Jag minns dig från min barndom, du lilla idylliska stad på västra sidan av fjärden, dina trädgårdstäppor kring de rödfärgade

bostadshusen, gamla små hantverksgårdar; stallar och ladugårdar. Tvenne väderkvarnar stodo som fyrbåkar uppe i bergen, som vad höjd beträffar tävlade med rådhusets och kyrkans torn. Från dem hade man en förtjusande utsikt: i öster Söderön, i söder Fångboda med sina lundar samt Näsudden. Vändes blicken mot norr fann man platsen där fordom Östhammarshus legat jämte Karön med kringliggande fjärdar. Västerut såg man Mossen med sina odlade tegar. På torget intill nuvarande Uplandsbankens hus låg den allmänna torgbrunnen, där rätt många av stadsborna hämtade sitt vatten, och vid tullen fanns Pålkällan. Om kvällarna kommo ofta

ungdomar par om par bärande på ämbar och pipflaskor. Pålkällan var en träffpunkt för stadens ungdom.

Om sommarmorgnarna mötte man på en del gator 2—3 stycken kor, som leddes till bete upp mot de s.k. bergen, vilka sträckte sig från nuvarande lasarettet och upp mot mossen och vidare mot Kanikebol och Bodas gränser. Där fingo stadsborna beta sina djur fritt, men i tur och ordning valla dem om dagen, tills att var och en ägare på kvällen kom och hämtade dem. Då blev det marsch hem genom stadens gator. Vallningen gick så till att den som hade en ko vallade en dag alla som gick på betet, var det någon som hade 2—3 stycken, blev vallningen 2—3 dagar tills turen kom till den som först börjat. Med tiden blev denna betesgång för djuren förbjuden. I gengäld växte där upp en skog med blandad vegetation, och där finns nu en ny stadsdel. Allt har förändrats. Till den nya bebyggelsen hör trottoarer, vilket var en okänd sak i det gamla Östhammar.

Östhammar var på 1880-talet en handelns och hantverkets stad. Alla kände varandra. Man kan gott säga, att man var som en enda stor familj. Offentliga byggnader funnos ej många att välja på. Kyrkan med sin kyrkogård är till det yttre sig lik. Där skedde alla begravningar. Man såg ej någon begravningsprocession komma i vagnar till kyrkan, utan den döde bars i all stillhet genom gatorna. Som regel gällde, att kistan skulle bäras så nära marken som möjligt.

Gudstjänsterna förrättades av en pastor Jansson. Han var ofärdig och gick på en ganska hög järnfot. Som prästman var han mycket omtyckt av församlingsborna. Han kunde mässa som den mest rutinerade operasångare.

Rådhuset vid torget är ännu till det yttre sig likt. Där sköttes stadens angelägenheter av allmänna rådstugan under borgmästare Wahlund, vilken även var borgmästare för Öregrund. Övriga av stadens fastigheter voro gamla skolhuset (nuvarande telegrafan) samt badanstalten, Lorentsholm, vilken på sin tid gav gårdsägarna en ej föraktlig inkomst genom uthyrningen till badgästerna. Det blev för gårdsägarna att rymma ut sina lägenheter och under badsäsongen flytta ut i bryggghus och andra uthus för att ge plats åt sommargästerna. Vid badanstalten fanns det ordnad utskänkning, och på kvällarna kunde man i badhusparken få höra musik av för sommaren engagerad musikkår.

Staden hade tvenne läkare. Den äldste i tjänsten var provinsialläkare Hofvander, som residerade i nuvarande hotellets annex. Han var en doktor av gamla stammen, som satte sådan skräck i patienterna, att de tvingades bli friska. Vid ett tillfälle fick han besök av en landsgumma, som skräckslagen beklagade sig att hon var mycket sjuk. "Jo, doktorn", jämrade hon sig, "ibland tar de tell å värska i magen så jag är färdig å spricka". Doktor Hofvander granskade henne barskt och snäste till: "Sprick då, så får jag se hur f-n det går till."

En annan gång kom en gammal kvinna till honom och klagade: "Jag är så förfärligt sjuk, så om doktorn ville ge mig av samma medicin som jag fick av i fjol, för han var 'bra, han.'" Hofvander var ej sen med svaret: "Hur f-n skall jag veta, vad jag skrev åt er förra året. Vet Ni' själv, vad ni åt 'till middag för ett år i dag sedan? Begriper ni inte att det måste bli en ny undersökning."

Ja, många av doktor Hofvanders repliker till sjuka och friska vore förtjänta av att återges, men alla passa just ej i tryck, ty doktor Hofvander var ej den som skrädde orden.

Doktor Möller stod för lasarettet, nuvarande anstalten för sinnesslöa. Han var efter den tidens fordringar mera human och vann nog mera sina patienters förtroende.

Apoteket vid torget. ägdes av apotekare Wingård, far till den berömde skådespelaren vid Dramatiska teatern i Stockholm, Gunnar Wingård.

På 1880-talet var hantverket representerat av alla yrken, kan man säga. Det fanns 4 bagier, 3 garverier, 1 karduanmakare (skinnare), 2 guldsmeder, 4 snickare, 4 målare, 4 svarvare, 1 segelmakare, 3 skomakare, 1 sadelmakare, 1 färgare, 1 repslagare, 1 bleck- och plåtslagare, 2 kopparslagare, 1 hattmakare, 1 glasmästare, 1 trädgårdsmästare, 1 sotare, 1 slaktare, 1 krukamakare, 1 mejeri, 2 tryckerier och 1 vapensmed.

Handelskåren bestod av 3 specerihandlare, 1 manufakturaffär, 1 bokhandlare och 2 järnaffärer. Trafiken till sjöss ombesörjdes av Östhammars rederiaktiebolag med 2 ångfartyg på Stockholm och Gävle samt en mindre ångslup Tärnan, som trafikerade Herräng, Hargshamn, Hargs järnbod samt kringliggande öar och platser. Tre sjökaptener svarade för segelflottan med var sitt fartyg, förutom att en av stadens handlande var delägare i flera fartyg.

De flesta av stadens fastighetsägare hade förutom sin bostadsfastighet jordlotter i stadens närhet. Dessa voro Östhammars Storäng, sträckande sig från Pålkällan ut mot Ed och Knäppensgårde. Dessutom funnos jordlotter på Mossen ovan de förut nämnda bergen.

Hantverkarna voro idoga män som arbetade både sent och bitti. Sina förströelser funno de i sällskapslivet på hotellet (Rydberg var hotellets namn) vid en toddy eller under ett parti kaglor på hotellets kagelbana. På sommaren var denna förresten livligt frekventerad av sommargästerna.

Låt oss bekanta oss litet närmare med de östhammarsborgare, som på 1880-talet drev sina näringar i staden. Några spelade naturligtvis en mer eller mindre betydande roll i stadens allmänna liv. Andra åter fyllde sitt värv i blygsam stillhet, men äro kanske ändå värda att ihågkommas som original i en eller annan måtto. Bland bagarna hade vi rådmän Almqvist, som drev sitt bageri snett över gatan från gamla skolhuset räknat. I butiken serverades öl, porter, kaffe och läskedrycker jämsides med bagerirörelsens egentliga produkter. Därtill 'bryggdes svagdricka. Almqvist var fryntlig och glad till sitt lynne, deltog i jakter till lands och sjöss, pratade och skämtade gärna. — Fröknarna Grönqvist, tvenne systrar, hade bageri med servering på Drottninggatan. — I hörnet av nuvarande Rådmans- och Sjötullsgatorna fanns Petterssons bageri. Det övertogs av en som hette Eriksson, vilken dock snart satte igång ett hönseri och därvid fick det snälla smeknamnet "Hönsjersker" - Det fjärde bageriet startades av handlanden M. Lundqvist och var beläget i det f.d. Sandinska garveriet.

Garverierna utgjorde den mest dominerande företagargruppen i staden. Didrikssonska garveriet hade verkstad, läderaffär och kontor i nuvarande busstationens expedition vid torget. Garveriet omfattade nästan hela kvarteret mellan missionshuset och Sjötullsgatan. 'Firman hade bedrivits i två generationer av Didrikssonska släkten. Sandins garveri var beläget där nu Östhammars, Tidning har sitt tryckeri. Det tredje garveriet låg vid Tullportsgatan, snett emot borgmästaregården, nuvarande pensionat 'Viken', innehades av en garvaremästare Ahlberg. Det fjärde garveriet drevs vid Sjötullen, huset närmast sjön, och ägdes av karduanmakare

Wittrock. Där bereddes sämskskinn, skinn för pälsar och handskar. Man såg ofta den lille mannen hålla till vid sjön, sköljande skinn han hade till beredning. Wittrock var svenskfödd men sades härstamma från en tysk släkt.

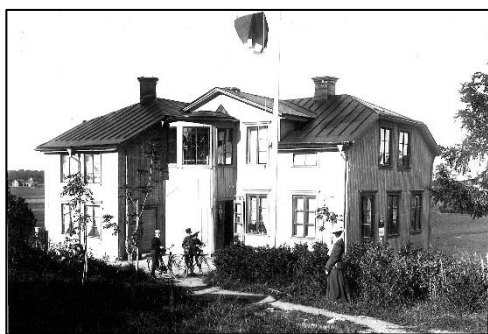

Bland snickare fanns en mästare Söderström, som hade sin verkstad i den fastighet, där nu Konsum (nuvarande Imes) har sin affär. Längre ner på samma gata drev en man vid namn Löthman yrket. Löthman härstammade från en släkt från Harg och var född vid Lötha, därav hans namn. C. Bergman höll till på Stångörn, på vägen mot Boda fanns en mästare Lundin, som gick under namnet "Prisjersker". Dessa män voro goda hantverkare, och det torde ännu i en

del gamla östhammarshem finnas möbler som tillverkats av dem.

Bland smeder fanns på Stångörn mästare Almgren. Hans smedja finns ännu kvar, är helt byggd av gråsten och belägen mellan gamla lasarettet och Upmanska fastigheten. Åbergs smedja låg på vägen till Boda.

Som skräddare finna vi Lundell vid Tullportsgatan mitt emot hotellet. På kvällarna sedan posten kommit fungerade han som staden brevbärare. Löfberg ägde fastigheten mitt emot baptistkapellet. Han var en flitig besökare av allmänna rådstugan och en saklig debattör. Erik Lundeborg öppnade i början av 90-talet en betydande skrädleri- och manufakturaffär i Lundinska fastigheten intill gamla apoteksgården. Dessa mästare, jämte en Hellman, voro de som i huvudsak drogo försorg om den privata konfektionen.

Av urmakare fanns Aug. Wallin och den mångbegåvade Mörthin, vilken residerade vid tullen. Han hade till hobby utom yrket att göra fioler. Hans fastighet, till vilken Mörthin själv påstods ha gjort ritningarna, var under byggnad flera år. Den gick under namnet "Kråkslottet" (stora gula huset norr om busstationen i Östhammar, på fotografiet syns ingången på baksidan om infartsvägen). — Den

märkligaste bland urmakarna var emellertid Gustaf Holmertz. En man med livligt temperament och god yrkesman. När telefonen började sin bana i landet, var det han som anlade lokaltelefon i staden med omnejd. Östhammar torde ha varit en bland de första städerna i landet, som hade egen telefon.

Av målarna bodde Enborg i Salinska gården, Erik Wikström i nya stadsdelen och Petterson i Guldsjärskvarteret. Olsson, som ägde verkstad och fastighet på Kyrkogatan intill kyrkan, utförde även allmogemålningar, s.k. dalmålningar.

Vi komma nu till ett hantverk som representerade Östhammar utåt, svarvarens. Den äldste var C. J. Holm, vars verkstad och bostad som rivits nu är införlivad med missionshusets fastighet.

Holms verkstad med svarvar och verktyg återfinnas i fornminnesföreningens samlingar. Holm var känd som en arbetsmyra. Han tillverkade bl. a. spinnrockar, som han förde på lager, och besökte sedan marknader på olika platser, där han sålde dem. Många spinnrockar torde ännu finnas i bygderna, som äro tillverkade i Östhammar. Sedan textilindustrien förbilligat garn och tyger har ju spinnrocken och vävstolen kommit på avskrivning, och tillverkningen av dem kan sägas ha helt upphört. Övriga svarvare voro J. A. Blom på Drottninggatan, Westberg Lindgren.

Nordqvist var stadens segelmakare med kunder både inom staden och bland skärgårdsbefolkningen.

Sadelmakare Johansson hade verkstad i Guldkärskvarteret, tillverkade selar och sadlar samt stoppade möbler. Skomakare Westin, som bodde längst upp vid kyrkan på Drottninggatan, var en mångkunnig person. Han var stadens auktionist, hade uppsikt om hamnen, var s. k. hamnkapten och ångbåtskommissionär. Lundell i fastigheten intill gamla skolhuset var en god och skicklig yrkesman. Hos honom fingo läringar noggrant lära yrket, innan de slutligen hamnade som sina egna mästare ute i bygderna. Den första skobutiken i Östhammar var belägen i Sjulanderska fastigheten i hörnet av Nordanviks- och Tullportsgatorna och förhryddes av skomakaremästare A. Liefvendahl, som även var bruksskomakare under Hargs bruk.

Ett hantverk av stor betydelse var Logrens repslageri. Logren hade sin första verksamhet vid den s.k. Storbrunnsgatan. Där spanns allt ifrån den fina tråden, som kallades simpelkort, till de grövsta ångbåstrossar, även vävdes s. k. beck- eller tjärmattor. Med tiden flyttades repslagarbanan upp till nya stadsdelen.

Den som fejade stadens skorstenar var sotarmästare Stålmän. Han ägde en liten idyllisk gård i hörnet av Nordanviks- och Tullportsgatorna.

Ett hantverk som försvann med ägarens frånfälle var hattmakarens. Lundberg var hans namn. Hans verkstad var belägen andra huset från torget. Lundberg sågs för det mesta komma i hög hatt under sin promenad genom staden.

Krukomakare Sjöberg hade verkstad vid tullen. På berget ovan för stod en fyrvingad kvarn, som drog hans drejskivor eller blandade hans lera. I försäljningsboden hade han alla möjliga slags lerkärl. Även tillverkade han lergökar.

En betydande verkstad var Anderssons bleck- och plåtslageri, som var beläget närmast sjön från missionshuset räknat, där gjordes alla möjliga flaskor, hinkar och icke minst karamellburkar som sändes till Stockholm m.fl. platser.

Tvenne kopparslagare funnos i staden. Dumky hade sin verkstad intill Löfbergsska gården, där han också ägde fastigheten. Hedmanska kopparslageriet var beläget intill torget och ägdes av mästare Wilkesson. Det var en gammal och välkänd firma.

När man gick ut mot badanstalten och bortom densamma, så träffade man på till vänster i backen pistol- och vapensmeden Ekeblom. Han var justerare åt stadens och omliggande traktens jägare för deras skjutvapen.

Fortsatte man vidare upp för backen till bergets högsta krön, tronade där en vacker väderkvarn, som ägdes av mjölnare Eriksson. Dit färdades jordbrukare med sina mälklass och erlade tull för sin malning. En annan kvarn, som fanns strax intill, ägdes av gårdsägare Gjertz, vilken även den tjänade allmänheten i synnerhet med gröpning.

Till sist bland stadens hantverkare hade vi tvenne guldsmeder. Wendelius hade sin verkstad och försäljning på nuvarande Rådmansgatan mitt emot Almqvists bageri. Där skyltades i hans fönster med silversaker såsom slevar, skedar, klockkedjor och bägare. Dit gingo ungdomar från staden och landsbygden när de ville ha ett bevis på att de för livet skulle bliva ett.

Guldsmeden Grönqvist hade sin verkstad på Drottninggatan— förutom sitt yrke sörjde han även för att de som voro behäftade med dåliga tänder kunde få dessa utdragna. Tandläkare fanns ej i staden.

//Materialet bearbetat av Tommy Sjölander

Östhammars Tidning finns på föreningens hemsida

Framsidan på Östhammars Tidning 1 mars 1938

Hembygdsföreningen fotograferar/digitaliserar sedan några år tillbaka Östhammars Tidning. På föreningens hemsida www.hembygd.se/frosaker finns en länk till de årgångar av Östhammars Tidning, som hittills är färdigställda.

Tidningarna läses med fördel på en dator med stor skärm, på grund av att tidningarna är femspaltare och sjuspaltare. Hittills är 38 år av de 80 år som tidningen kom ut fotograferade (1887–1898, 1902, 1905, 1915, 1919, 1938, 1940, 1942, 1945, 1948, 1949, 1950–1965). Om du vill ladda ner en tidning så kräver det bra bredband och lite tålamod.

//Tommy Sjölander

Verksamhetsberättelse för Frösåkers Hembygdsförening 2018

Styrelsen avger följande berättelse för verksamhetsåret 2018

Styrelseledamöter och övriga funktionärer

Ordförande	Karl-Fredrik Ingemarsson
Vice ordförande	Berit Mattsson
Sekreterare	Tommy Sjölander
Kassör	Leif Björklund
Ledamot	Torbjörn Forsman
Ledamot	Vivi Lindberg
Ledamot	Bo Eriksson
Suppleant	Ragnhild Sjögren
Suppleant	Margaretha Jakobsson
Suppleant	Peter Naeslund
Suppleant	Lennart Ekström
Revisorer	Lennart Andersson och Anders Öhrn
Valberedning	Sten Lindholm, sammankallande och Lennart Sundberg

Ansvarig för:

Fastighetskommitté	Bo Eriksson
Museikommitté	Torbjörn Forsman
Samlingskommitté	Karl-Fredrik Ingemarsson

Styrelsen har under verksamhetsåret haft 8 stycken sammanträden. Årsmöte i februari med 34 medlemmar närvarande. Antalet medlemmar vid årets slut var 292 personer, samma antal som 2017. Ett medlemsblad har getts ut.

Ekonomi

De ekonomiskt mest krävande insatserna under året har gällt Östhammar 650 år, digitalisering av Östhammars tidning samt åtgärder avseende främst Didricssonska loftboden. Trots att vi fått stora bidrag för dessa tre projekt har året sammantaget resulterat i ett underskott på 23 200 kr (+2 569 kr 2017).

Den utgående behållningen är dock 304 200 kr varför föreningens ekonomi är fortsatt stark. Styrelsen föreslår att årets underskott balanseras i ny räkning.

Aktiviteter under året:

Hemsidan har under året flyttats till ny miljö enligt Hembygdsförbundets direktiv. Här kan man nu ta del av gamla Östhammars tidningar digitalt. Facebooksidan 2 år, vid årsskiftet drygt 1300 följare.

Fastighetsunderhåll

Byte av vindskivor ochnockbrädor på två fastigheter utfört av Husbacka Bygg. Byte av undertak och taktegel på Svarvareboden. Husbacka Bygg gjorde underarbetet och föreningens medlemmar rev bort det gamla taket och avslutade med att lägga det nya taktegel. Byte av undertak och taktegel på farstukvist/förstuga på Tingshuset. Hela det arbetet utfört av föreningsmedlemmarna Bernt Mattsson, Bengt Nordström, Lennart Ekström, Karl-Arthur Sjöblom och undertecknad.

Stora granen borttagen och snart uppledd!

Förbereder upphängning av den gamla flatekan i Loftboden. Splitsning av rep för ändamålet pågår.

Ny flaggstång har skänkts av kommunen och den ska resas vid den ursprungliga platsen. Anskaffning av lämpliga fästen för ändamålet pågår.

Två visningskvällar av Hembygdsgården. Vårvisningen hade fokus på museet och augustivisningen på gamla vattentornet och några av husen. Cirka 15 personer/visning.

10/5 Gökotta I år i Ytternuttö, med Kurt Holgersson som värd. Förutom göken var målet ett jättekast (stor sten) som enligt sägnerna en jätte hade kastat från Borggårde till Ytternuttö. Enligt Kurt kan man se handavtrycket på stenen, ingen annan än Kurt såg detta. Ingen gök hördes, men de 12 deltagarna var mycket nöjda denna fina sommarmorgon.

6/6 Nationaldagsfirande

Östhammarsborna tågade traditionsenligt med flaggor, fanor och orkester från Rådhusorget till Hembygdsgården. Där inledde blåsorkestern Al Fine, sedan följde tal av Anna Nylén, lärare på Frösåkersskolan. Barnen sjöng under ledning av Lisa Norén – ett alltid lika uppskattat inslag. Östhammars kommun välkomnade nya svenska medborgare, som fick sitt diplom av Kerstin Björk-Jansson. Ceremonin avslutades med att Nationalsången sjöngs till orkestern. Ca 150 personer deltog. Samlingarna och husen visades.

30/7 Hemvändardag, inställd i år pga av väderförhållandena.

Hembygdsgården Under sommaren, fem veckoslut fredag till söndag har hembygdsgården varit öppen med möjlighet att fika och se våra samlingar. En mycket uppskattad verksamhet.

Gåvor, under året har föreningen erhållit:

- Tavlor från Sven Erikssons dödsbo	Vivi Lindberg
- Färg att färga nät i en fin gammal glasburk	Peter Naeslund
- Negativ till foton från Östhammar på 1960-talet	Vivi Lindberg
- Tavla, porslinskanna, spissvärta	Märta Holmström
- Telefonlista från 1911	Anita Söderman
- Släktkrönika del 7, familjen Söderman	Ragnhild Sjögren
- 3 kopparkaffepannor och 6 små kopparfigurer	Peter Rudolfsson
- Ljusförstärkare för silverarbete	Vivi Lindberg
- Skolböcker från tidigt 1900 tal.	Willy Olsson
- Andelsbevis i Östhammars Sportklubbs anläggning	Inga Britt Löven
- 2 Sverige dräkter	Mats Bolin
- IOGT:s historia 100 år, bok	Tina Törnqvist
- Klippbok o kort om firma. Östhammars stugan	

Inventering av föreningens inventarier

Under året har inventeringen av föreningens föremål och dokumentation fortsatt. Ca 20 % av arbetet återstår.

Kultur i vården

Föreningen har under året deltagit i kommunens äldrevårdsaktivitet "Kultur i vården". Kalle, Berit, Vivi och Margareta har visat bilder och berättat om gamla Östhammar.

Skolbesök

Klass 2 från Edsskolan var på besök under oktober. Klasserna delades upp i två grupper, en visades Skolsalen och en Skomakarstugan för att sedan växla. De fick en god insyn i hur livet tedde sig på tidigt 1900-tal.

Jubileumsutställning

Som en del av kommunens firande av "Östhammar 650 år" ordnade föreningen en "Jubileumsutställning" tillsammans med SKB. Utställningen hade tre teman: hantverk, Östhammarsfotografer och Östhammars Tidning. Utställningen var öppen under 5veckor i juni och augusti. Cirka 500 besökare.

Silverutställning

En utställning av Östhammars hantverk ”Silver Guld värt för Östhammar” genomfördes under fyra veckor i september. Utställning som blev en succés med nära 1000 besökare. Av de 17 registrerade mästarna i Östhammar under 1600 – 1860 talen förevisades material av 15 mästare. En del helt unika föremål bl.a. en nattvardskalk från 1691 som Danderyds församling och länsstyrelsen i Stockholm vänligen lånat ut. Montrar till utställningen hyrdes in från Norrtälje

Jubileumsbok Östhammar 650 år

Föreningen tog fram en ”Jubileumsbok Östhammar 650 år”, som distribuerades av turistbyrån, kommunen, biblioteket, SKB och bokhandeln. 1200 ex av boken trycktes och merparten är distribuerade. Bidrag från kommunen och föreningslyftet möjliggjorde produktionen.

Digitalisering av Östhammars Tidning

Digitalisering av Östhammars Tidning har fortgått under året med hjälp av daglig verksamhet och från november ned en tidsbegränsad anställning. Under året har 14 år digitaliserats (2017 9 år). 38 år av de 80 år som ÖT kom ut är klara. Via föreningens hemsida är framtagna år publicerade. Åren 1887–1898, 1902, 1905, 1915, 1919, 1938, 1940, 1942, 1945, 1948, 1949, 1950–1965 har digitaliserats.

Slutord från ordföranden

Jag vill på mina och styrelsens vägnar avslutningsvis rikta ett stort **tack** till alla som bidragit och på ideell basis gör vår verksamhet möjlig.

Östhammars hamn på 1940-talet

Foto: Curt Berggren

FÖREDRAGNINGSLISTA VID FRÖSÅKERS HEMBYGDSFÖRENINGENS ÅRSMÖTE TORSDAG 28 FEBRUARI 2019

Klockan 18:00 SKB:s lokal på Norra Tullportsgatan i Östhammar

---

1. Val av ordförande och sekreterare för mötet.
2. Val av protokolljusterare tillika rösträknare.
3. Fråga om mötet har utlysts på rätt sätt.
4. Fastställande av dagordning.
5. Styrelsens verksamhetsberättelse för det senaste verksamhetsåret.
6. Styrelsens förvaltningsberättelse (balans- och resultaträkning) för det senaste räkenskapsåret.
7. Revisorernas berättelse för det senaste räkenskapsåret.
8. Fråga om ansvarsfrihet för styrelsen för den tid revisionen omfattar.
9. Fastställande av medlemsavgifter.
  - Styrelsen föreslår att medlemsavgiften för 2020 är 150:- för enskild och 250:- för familj
10. Fastställande av verksamhetsplan och behandling av budget för det kommande verksamhets-/räkenskapsåret.
11. Val av ordförande samt övriga styrelseledamöter och suppleanter.
12.
  - Val av ordförande för 2 år (väljs på 2 år udda år)
  - Val av sekreterare för 2 år (väljs på 2 år udda år)
  - Val av 4 stycken ledamöter för 1 år
  - Val av 4 stycken suppleanter för 1 år
  - Val av ansvarig för
    - Fastighetskommitté för 1 år
    - Museikommitté för 1 år
    - Samlingskommitté för 1 år

(Kassör väljs för 2 år, jämna år)
13. Val av 2 stycken revisorer för 1 år
14. Val av 2 stycken till valberedning för 1 år varav en sammankallande
15. Övriga frågor

Efter årsmötet kommer Torbjörn Forsman att visa och berätta om fotografier från Östhammar.